

Ljutomer. Vinarski tečaj se je vršil v Ljutomeru dne 12. junija t. l. Zanimanje za to prireditelje bilo veliko. Nad 150 vinogradnikov in viničarjev se je zbralo v dvorani Katoliškega doma, da čuje nasvete vinarskih strokovnjakov za odpravo v sedanjem kritičnem času. Predpoldanska predavanja je prevzel na željo prirediteljev direktor srednje vinarske in sadjarske šole v Mariboru in urednik »Naših goric«, g. Andrej Zmavc iz Maribora. V svojih temeljitih izjavah je opisal najhujšega škodljivca vinske trte v tej dobi, grozdnega sukača, ki je nastopil letos ponekod uprav katastrofalno. Zalotil nas je v času, ko še nismo nanj pripravljeni. — Popoldanski del tečaja je vodil tukajšnji sreski ekonom g. Vekoslav Štampar v vinogradu Marije Peklar v Rinčetu. Tu se je praktično pokazal mehanični način zatiranja omenjenega škodljivca. Pri tej priliki so se obravnavala tudi poletna opravila v vinogradu, ter je predavatelj opozarjal zlasti na kvarne posledice nepravilnega postopanja ob pletvi in vrščenju. So to opravila, ki posegajo globoko v življenjske funkcije trsa tekom leta in od katerih je tudi v precejšnji meri odvisen bo- loči nastavek. Pletev naj se ne vrši prepozno, vrščenje pa ne prerano. Prekratko kolje ne sme biti vzrok, da bi vršiče prerano prikrasili. Pravilo naj velja, da trsje v poletni rasti po možnosti pospešujemo, a ne oviramo. — Tečaj je rodil obilne sadove. To se je poznalo po tem, da so mnogi začeli z grozdnim sukačem najhujšo borbo. Obema predavateljema, kakor tudi načelniku tukajšnje vinarske zadruge, ki je delila brošuro o grozdnem sukaču udeležencem tečaja brezplačno, bodi za trud in požrtvovalnost iskrena zahvala!

Cirknica. S sejnim sklepom odbora občine Cirknica z dne 4. t. m. je bil okrajni glavar in vladni svetnik g. dr. Marko Ipavc (Maribor levi breg) imenovan častnim občanom. Čestitamo!

Sv. Jurij ob Ščavnici. Sreča vas išče v nedeljo, dne 17. t. m. Prostovoljno gasilno društvo Slaptinci priredi veliko javno tombolo na prostoru g. Pergerja, na kateri morate v srečnem slučaju dobiti samo za 5 Din moderno pohištvo iz trdega lesa, 1 drvarnico, 1 posteljo, več miz in stolov, vse iz trdega lesa, kuhinjsko omarico, plug s kolesami, moško in žensko obleko, boks kožo, podplate, šoljne ter raznih dobrot v vrednosti 50.000 Din. Kdor hoče biti deležen sreče, naj si pravočasno priskrbi karte, katero dobi v predprodaji v trgovinah pri Sv. Juriju, v trgovini Lovrenčič pri Sv. Križu in v trgovini Sever v Ivanjcih. Začetek popoldne takoj po večericih. Svira domača društvena godba na pihala. K prav obilni udeležbi vabi — odbor gasilnega društva.

Sv. Krištof pri Laškem. Pod tem naslovom je nekdo dal priobčiti v »Domovini« št. 26, notico, ki se z neresnico bavi z mojo osebo. Ni res, da sem na inicijativno sedanjega gerenta okrajnega zastopa obljubil 60.000 Din iz blagajne občine Sv. Krištof za zgradbo vodovoda v Šmarjeti. Res pa je, da me je ob priliki vodopadne razprave v Šmarjeti za vodovod trga Laško, sreski poglavar v Laškem g. Pinkava nagovarjal, da naj občina Sv. Krištof prispeva iz svoje blagajne navedeno svoto in bi s tem dobila vas Šmarjeta vo- lo vod. Zaradi tega sem na željo g. poglavarja sklical sejo občinskega odbora, kateri pa je predlog zavrnil. — Josip Sluga, župan.

Srebrnik pri Sv. Petru pod Sv. gorami. Bogastvo, le- pota krije zemlja dežele južnoštajerske, posebno še do se- daj od prometa oddaljeni ter od strokovnjakov neraziskani kraji ob Sotli. V okraju vasi Srebrnik, občina Sv. Peter pod Sv. Goro je lansko leto med plazovi našel posestnik F. J. neko posebno vrsto rude, ki tvori zmes dvoje vrste sestavin. Ruda je trda, da reže šipo, barve je po večini srebrno-sivkaste, vmes so svetlo-rumene pike, slične mesin- gaste barve. V okraju vasi Ples je tik za kolovozom mali prostor, na katerem, če še tako velik sneg zapade, je ondi vedno brez snega. V zemljo je med skalovjem vijugasta

razpoklina, iz katere puhti poleti in pozimi iopla sapica. Niže dol se nahaja plitvo v zemlji okrog 20 cm debela žila, neke posebne vrste rude v kosih, kakor gramoz; barve je rujave kakor železo, ki je že delj časa v zemlji; če rudo pretolčemo, je v sredini votla, z isto barvo kot zunaj. V krožku je pol cm debela žila, sestavine ter barve starega železa. Malo v stran v istem okraju je po vrsti tja dol proti Sotli več okrog 4 m premera takozvanih pogreznih jam, to je, da se na dotičnih prostorih zemlja nekam pogrezne, ter morajo ondodni posestniki dotične prostore od leta do leta zasipavati. V isti smeri je posestnik pri izkopavanju kamenja odgrnil veliko ploščo, pod njo je 50 cm širok ter neznano kako globok prepad. Ploščo je dejal nazaj ter do- tično mesto zagrnil. Malo v stransko smer je ob vznožju dotičnega hriba ob Sotli luknja, iz katere ob suhem polet- nem času puhti posebno mrzla sapa. Ob deževnem vreme- nu pa močno žubori ven voda ter pri tem prinaša s seboj koščke že omenjene železne rude ter prvovrstnega premo- ga, katerega se v dotičnem okraju mnogo nahaja. Umestno bi bilo, ko bi strokovni raziskovalci rudnin ter drugi stro- kovnjaki dotične kraje ob Sotli temeljito preiskali. — An- ton Gubina.

Planšarstvo in kmetijstvo na naših planinah

— to je naslov novi kmetijsko-gospodarski knjigi, ki so jo lansko leto spisali štirje naši odlični kmetijski strokovnjaki: dr. Fran Spiller-Muys, oblastni komisar za agrarne operacije; Josip Sustič, okrajni kmetijski referent; inženir Ivan Presel, planinski nadzornik, in Josip Pevec, državni mlekarški nadzornik.

Skromna je naša kmetijska strokovna literatura, — skromna ne samo glede splošne učne snovi, ampak pred- vsem glede uvaževanja potreb in specijalnih ter specifič- nih razmer naše ožje, slovenske domovine. Dobili pa smo v omenjeni knjigi delo, ki je edino te vrste v sodobni slo- venski literaturi. S to knjigo je izpolnjena velika vrzel v našem strokovnem slovstvu. Pa tudi pri marsikateremu gospodarstvu na višku stoječemu narodu bi to delo vzbudi- lo pozornost. Kajti to ni enostavna učna knjiga, kakor- šne smo bili do sedaj vajeni tudi v tuji strokovni literaturi, in ki je doktrinarsko in šolsko-metodično razlagana snov — to je knjiga, ki nas ne uči suhoparno, kaj bi bilo treba učenje, ampak ki odkriva in preiskuje z mikroskopsko natančnostjo razloge naše kmetijsko-gospodarske krize in težkega našega gospodarskega položaja, in ki nas pred- vsem na podlagi naših domačih razmer navaja, tako bomo prišli tej krizi v oči in kako naj uporabljamo v danih okoliščinah novejšo gospodarsko izkušnjo. Neprecenljiva vrednost knjige obstoja tudi v tem, da obdeluje vso stro- kovno snov iz ekonomskega stališča in ji je pri razmotri- vanju raznih novodobnih gospodarskih vprašanj glavni princip: rentabiliteta (dobičkanost). Ne uči nas samo, kaj naj napravimo, da zvišamo naše dohodke v alpskih krajih Slovenije, ampak kako in s kakimi sredstvi je iz- vršiti vse zboljšave ter opisuje in proučuje kmetijski obrat iz edino pravih stališč — kot organsko celoto.

Na uvodnem mestu opisuje dr. Spiller-Muys razvoj planšarstva v posameznih državah Evrope in Azije ter specijelno v Jugoslaviji in Sloveniji. Zelo zanimivi so to- zadevni podatki pred vsem z ozirom na posamezne kraje naše države.

Kmetijski referent Sustič razpravlja potem v prvem poglavju o stališču, ki ga zavzema planšarstvo v našem kmetijskem obratu, ter razmotriva razmerje med planin- skim pašništvom in ožjim kmetijstvom. Nadalje razmotriva o dobičkanosti pridelovanja žita in okopavin ter živino- reje. Zelo izčrpno opisuje potem pridelovanje krme v do- lini in travništvo ter so to stvarni podatki splošne veljav- nosti tudi za neplaninske kraje Slovenije. Posebno drago-

cene migljaje nam daje pisec osebito pri uporabi umetnih gnojil ter oskrbovanju travnikov (zatiranje mahu itd.) in nam tozadevno odkriva povsem nove vidike. Dalje govori pisatelj o produkciji paše na nizkih in visokih planinah, o oskrbovanju in gnojenju planin, o razmerju planine do gozda ter nam v posebnem daljšem poglavju predločuje obratovanje na planinah. Opisuje tudi nadzorstvo in pa- stirstvo na planinah, planinske staje in hleve ter navaja glavne vzroke nazadovanja planinskega kmetijskega go- spodarstva. Kratko in jedrnat, a vseeno vsestransko po- polno opisuje g. Sustič rejo govedi, svinj, ovac, koz, konj. Tudi v tem članku je posebno poudarjati izključno prak- tično stališče. Vse tozadevno razmotrivanje je priročno praktični miselnosti in potrebam slovenskega kmeta brez vse nepotrebne teoretične navlake. Snov je pisana v prav- vem pomenu besede: Iz prakse za prakso. Dragoceni so migljaji o zavarovanju, o vnovčenju in kupčiji živine ter o organizaciji pospeševalnega dela. Tudi ti podatki so sploš- no veljavni za neplaninske kraje Slovenije.

V četrtem poglavju opisuje ter pojasnjuje z mnogimi slikami in tehnično dovršenimi načrti g. inž. Presel vse planinske melioracije (zboljšava tal, potov, ograj, koče, hlevi, sirarne, vodnjaki itd.).

Naš obče znani mlekarški nadzornik g. Pevec nam v petem poglavju v svoji dovršeni obliki pove vse potrebno glede mlekarstva, maslarstva in sirarstva ter nam podaja posebno glede izgotavljanja kislega in sladkega sira izred- no dobre migljaje, ki se nanašajo ne samo na Gorenjsko, ampak tudi na posebne razmere mariborske oblasti, ozi- roma Štajerske, predvsem Savinjskih planin.

Šesto in zadnje poglavje je dr. Spiller-Muys posvetil planinski agrarni politiki in pravnemu delu planinskih pašnikov. To poglavje obdeluje izčrpno zakonodajno, ozi- roma pravno stran zaščite planin, pašnih servitutov, izbolj- ševanja in pospeševanja planšarstva ter povdarja smerni- ce za bodoči razvoj planinskega prava.

Knjiga obsega 452 strani ter je opremljena s štirimi umetnostnimi prilogi, z 200 slikami in 17 načrti. Slike so vzete vse iz domačega in savinjskega ambijenta ter knji- ga na prvi pogled vsled mnogih planinskih krajevnih slik, v katerih se zrcali vsa slikovita romantika naših Alp, na- pravi vtis krasnega planinsko-potopisnega dela. Vse slike so pojasnjene razen s slovenskim tudi s srbskim in fran- coskim tekstom ter je ob koncu knjige dodan kratek pre- gled snovi v srbskem in francoskem jeziku. Radi tega bo knjiga dobrodošla tudi našim južnim krajem, ki nimajo še enakega strokovnega dela. Knjiga je izšla pri kmetijski tiskovni zadrugi v Ljubljani in se dobiva v vseh knjigar- nah. Cena znaša Din 120.— ter je z ozirom na finost pa- pirja, obseg in število izvirnih slik razmeroma nizka ter gotovo za 100% nižja v primeri s ceno enakega dela v nem- ščini ali francoščini.

Knjigo je smatrati kot enciklopedijo vsega našega pla- ninskega kmetijstva v pravem pomenu besede. Neobhodno potreben vademekum je to delo za vsa naša kmetijsko-stro- kovna in bralna društva ter čitalnice v našem planinskem podeželju, za živinorejske in mlekarke zadruge, za vse šolske in župnijske knjižnice, pa tudi za vse interesirane posamezne kmetovalce. Težko pričakovana in vsled tega posebno dobrodošla bo knjiga razen na Gorenjskem tudi povsod v mariborski oblasti, zlasti v Mežiški dolini, v slo- venjgraškem in gornjegraškem okraju, deloma pa tudi v Dravski dolini.

Toplo pa se priporoča to delo tudi z ozirom na izbor- no obdelavo travništva, živinoreje, mlekarstva in sirarstva tudi vsem kmetijskim, živinorejskim in mlekarским orga- nizacijam in posameznim interesentom v neplaninskih, ni- žinskih in dolinskih krajih Slovenije. Knjiga nam ne bode samo izboren gospodarski svetovalec in strokovni prija- telj, ampak bo tudi v okras vsaki naši domači knjižnici.

Fr. Wernig, kmet. ref.

Januš Gofec:

Zadnji ostanke ribičev na Slov. Štajerskem.

Lov na rake in na ribe je bil pred 50 leti še globoko ukoreninjen med našim priprostim kmetijskim narodom. Koliko mičnih in izvirnih pripovedk je rodilo ribištvo. Ra- ke je pobrala pred desetletji kuga, lov na ribe je prešel v roke gospode. Kmetijskih ribičev še dobiš danes le nekaj ob Pesnici, Savinji, Savi ter Sotli, a še ti so redki, ker so zakupniki ribjih lovščih imovitejši gospodje iz trgov in mest. Pristine ostanke nekoč tako lepega ribištva vidiš danes le še ob Savi in Savinji in to od Zidanega mosta do Zagorja. Že nad 60 let stare kmetijske korenine, katerih najljubša zabava ob prostem času je lov na solace ali sulce, kakor pravijo v onih krajih.

Solac je riba roparica, ki doseže težo nad 20 kg in se preživlja izključno z ribami. Ta riba je požrešna in vedno pripravljena, da se zažene v kerdelce manjših rib in jih pogoltne po več naenkrat. Sulce ima zelo okusno meso, lo- vijo ga pa priprosti ribiči ponajveč radi zabave ter zani- mivosti, ki jih mudi ta lov. Solacev je največ v Savi in v spodnjem delu Savinje, se zadržujejo v tolmunih, kjer je valovje vsled padea preko skal najbolj deroče.

Lovijo solace s trnki in z ostmi. Na dva trnka obesijo vabo (takozvani »copf«) iz pet piškurjev, ki so med seboj zvezani. »Copf« pritrjuje na žico ter motvoz, ki je navit po več deset metrov nadolgo krog kolobarja, katerega pritr- dijo na ribiško palico.

Vabo vrže ribič v valovje, kjer domneva plen, in začne navijati na kolobar vrvice. Vsled urnega navijanja začnejo na trnku pritrjeni piškurji skakati po vodi in je videti, ka- kor bi ta past bežala pred zasledovalcem. Ako je kje v bližini solac, se takoj zažene za mikavno nastavo in jo po- žre s trnki vred. Kakor hitro začuti vbovljaje jekla, se pa spusti v beg po valovju in mu je treba pustiti, da odviše motvoz na kolobarju za nekaj deset metrov. Ko se je umi- ril, ga ribič skuša počasi ter previdno potegniti k sebi z navijanjem motvoza. Ko žival zagleda svojega smrtnega so- vražnika, se seveda zopet zažene v valovje in se umakne, kakor je dolg motvoz. Igra z odvijanjem in navijanjem motvoza traja tako dolgo, dokler se solac ne utruji toliko,

da se obrne vsled onemoglosti na hrbet in ga potegne ri- bič s posebnim kaveljem na suho. Mnogokrat se zgodi, da ima kak velik sulc toliko moči, da odrga motvoz in po tednih pogine, če so mu obtičali trnki v trebuhu. Ako ni piškurjev (majhni jegulji slična riba), uporabljajo ribiči za vabo tudi manjše ribe in najrajši postrvi, ki so posebna slaščica za to roparico.

Lov na sulca s trnkem je bolj novejšega izvora, še pred 30 leti so lovili savski ribiči solace izključno le z ost- mi. Osti so jeklene vile, ki imajo pet sulce in to orodje je pritrjeno na leseni kolec. Drog je ob koncu preluknjan in skozi se napelje motvoz. Vrvice si pritrjuje ribič na desnico in to radi tega, da mu riba po zabodljaju ne odkuri z vila- mi vred. Osti so na prvi pogled zelo nerodno — predzgo- dovinsko ribiško orodje in je treba dobrega oka, krepke roke in vaje, da zadeneš ribo, ki je včasih po par pednov pod vodo. Z ostmi zasledujejo solace ob bregovih, ko se poganjajo krog skal za ribami.

Sem že omenil, da je največ solacev v spodnjem delu Savinje in v Savi od Zidanega mosta proti Zagorju. Nekako zbiralnišče teh rib roparic je ob takozvanem »kanalu« pri železniškem predoru pred Trbovljami.

Na desnem bregu Save nasproti predoru ugledaš sta- rodavne razvaline, katerim pravijo rimska carinarnica. Ali je to zidovje res iz rimskih časov, ne vem, zelo staro mora biti, ker je iz samega majhnega kamenja in je malta kakor okamenela. Pri tej rimski carinarnici Sava močno pada preko skal in radi tega so zgradili bogzna kdaj tam- kaj ob desnem bregu kanal. Kanal bo dolg dobrih 200 m, širok kakih 5 in globok 3 m. Na nekaterih mestih je use- kan v živo skalo, zgrajen iz skrbno obsekanega kamenja, ki kljubuje valovom že nekaj stoletij. Najbrž bosta ona že razpadla carinarna in ta kanal iste starosti. Svoječas so vla- čili po Savi barke, ki so bile obložene z raznim blagom. Ob trboveljskem predoru se vali Sava tako nevarno preko skalovja, da je bil promet z ladijami nemogoč in radi tega so zgradili kanal, po katerem so vlačili na čolnih, splavih in barkah razne tovore. Danes se poslužujejo tega kanala splavarji. Voda dere tudi po kanalu z veliko močjo, a pri lepem vremenu in čisti vodi je videti do dna.

Pred kanalom, v njem samem in ob koncu je največ solacev, ki prežijo požrešno na ribji plen.

Vsak dan se pojavlja skozi kanal bogzna kolikokrat ta-le igra: Naenkrat se zbere ob bregu deročega kanala cela procesija manjših ribic, ki skušajo z vsemi močmi ena za drugo po kanalu navzgor. Tem sledijo večje in najbolj zadaj se pehajo že precej velike. Pojav teh rib je gotov znak: solac je v neposredni bližini. Komaj so se uvrstile ribe ena za drugo, že se začne zaganjati med nje ter za njimi solac, ki jih požira kar na debelo. Ako je razginal ropar ter reve, se zberejo ponovno in skušajo navzgor po prirojenem živalskem nagonu.

Ob kanalu ugledaš vsak dan ribiče, prave kmetijske stare korenine, ki so že davno videle Abrahama. Po cele ure zrejo nepremično v vodo. Ko se prikaže ribja proces- ija, zagradi eden osti, drugi začne metati vabo na trnku, tretji zajema iz kanala manjše ribe s pomočjo ravla itd. Ako se je obesil solac na trnek, ali ga je napehnil kateri na osti, potem je veselje ter tekanje, da spravijo plen na suho.

Opazoval sem dva nad 70 let stara ribiča, ki sta držala nepremično uprt pogled na eno točko v kanalu in to po celo predpoldne. Ko so mu začele šklebetati noge radi predolge stoje, je pokleknil, nato legel, a pogleda ni od- maknil, dokler mu ni obtičal na zaželjenem plenu.

Te preizkušene starine med ribiči ogledavajo vsebino savskih valov predpoldne ob desnem, popoldne ob levem bregu in to leto in dan, ko začne lovski čas na solace. Ka- nalski ribič pove z vso sigurnostjo: za to skalo je solac, je tako in tako dolg, ga je mogoče uloviti na trnek ali na osti itd.

Kakor vsi lovci znajo tudi kanalski ribiči povedati vse mogoče in nemogoče doživljaje s solaci, povodnimi možji, strahovi itd. Je zanimivo poslušati možakarje, ki pripove- dujejo z življenjem in tako prepričevalno, da jim končno verjame še tako neveren Tomaž.

Ako bo enkrat zagrnila majka zemlja pokliene kanal- ske ribiče, bodo z njimi izginili zadnji priprosti kmetijski ribiški originali. Še nekaj let in tudi za solaci v kanalu ob rimski carinarnici bodo stikali mestni gospodje, ki bo- do poznali le trnek in ne več tisočletnih osti.